

Аурудың типтік ағымы және гемоколит жиі дизентерия Флекснер I-V тән сипат, Флекснер VI ға қарағанда, ал анық клиникалық симптомдар және колит жиі дизентерия Флекснер VI да байқалған. Зонне дизентериясымен ауырған науқастарда, Флекснерға қарағанда, жиі энтерит және гастроэнтерит көріністері болды. Аурудың ауыр ағымы Зонне дизентериясына қарағанда, жиі Флекснерға тән. Клиникалық жазылудың жиілігі, науқастың ауруханадан шығар кезеңінде Флекснер VI және Зонне дизентерияларында жоғары екені анықталған. Шигеллалардың ерекшеліктеріне қарай, дизентерияның клиникалық көріністерінің өзгешеліктері, бактериологиялық әдісімен және АБЛ әдісімен тексеру барысында сәйкес екені дәлелденді. Осы мәліметтердің бәрі, дизентерияның АБЛ әдісімен анықтауының жоғары спецификалығын көрсетеді.

Түйінді сөздер: дизентерия, иммунологиялық диагностика, клиникалық ерекшеліктері, қоздырғыштың маңыздылығы.

The diagnostic possibilities for antigen binding lymphocytes determination in the analysis of the clinical features of dysentery caused by different shigella

A.M. Sadykova, B.V. Karalnik, T.G. Denisova

Diagnostics of dysentery on the determination of antigen binding lymphocytes (ABL) have outperformed than bacteriological diagnostics. The importance of features of shigella for the clinical features of dysentery diagnosed by ABL was explored. It is shown that acute beginning of the illness is the most typical for the Sonnei dysentery, less often noted at patients the Flexneri VI dysentery and even rarer at Flexneri I-V dysentery. The Sonnei dysentery of adults is determined at the age of 15-40 years, and the Flexneri I-V and VI dysentery at more senior people. A typical and a hemorrhagic colitis course are often marked at the Flexneri I-V dysentery than at Flexneri VI. The colitis syndrome and lack of clear clinical symptoms are more often revealed at Flexneri VI dysentery. Enteritis and gastroenteritis are often maintained in patients with Sonnei dysentery those with the Flexneri dysentery. Heavy during disease is more significant for patients with the Flexneri dysentery than those with Sonnei. The frequency of clinical recovery by the time of discharge from the hospital is highest at the Flexneri VI and Sonnei dysentery. So the accordance between many clinical features and shigella taxons was discovered at dysentery diagnostics both bacteriological technics (former publications) and ABL method. It confirms the specificity of diagnostics of dysentery by ABL.

Key words: dysentery, diagnostics immunological, clinical features, meaning agentis.

ӘОЖ: 619.616.577.4.995.122

ФАСЦИОЛАНЫҢ ҮЙ ЖАНУАРЛАРЫНДА ТАРАЛУЫН АНЫҚТАУҒА ТІКЕЛЕЙ ЕМЕС ГЕМАГГЛЮТИНАЦИЯНЫ ТЕЖЕУ РЕАКЦИЯСЫН ҚОЛДАНУ

А.А. Сенкебаева

Академиялық инновациялық университет

Фасциоланың үй жануарларында таралуын паразитологиялық әдістермен реакцияларды қолдануға болады.

Түйінді сөздер: фасциола, дикроцелий, фасциолез, галба ұлулары, мал қан сарысуы.

Фасциола қой, ешкі, ірі қара т.б. үй жануарлары мен шөп қоректі аңдардың бауырында тіршілік ету барысында фасциолез ауруын тудырады. Фасциолез кейде адамдарда да кездеседі. Фасциоланың аралық иесі шалшықты суда тіршілік ететін галба ұлулары болып саналады. Галба ұлуларында жетілген фасциола дернәсілдері циста формасына еніп, суда және су жағасындағы шөптерде сақталып, солар арқылы негізгі иелерін жұқтырады. Осыған байланысты фасциолез негізінен шалшықты су жағалауларында жайылған малдарда жиі кездеседі.

Фасциоланың қойларда таралуы паразитологиялық әдістермен зерттеледі. Ол үшін қой қиларындағы сыртқы ортаға шығарылған па-

разит жұмыртқаларын анықтайды. Бұл әдістің өзіндік қиыншылықтары мен кемшіліктері кездеседі. Біріншіден, қой қиында паразит жұмыртқалары үнемі кездесе бермейді. Сондықтан, паразитологиялық зерттеу бірнеше күн қатар жүргізілуі тиіс. Екіншіден, қой қиынан фасциола жұмыртқаларының табылуы қиын және олар басқа паразиттер жұмыртқаларына ұқсас келуіне байланысты оларды ажырату қиыншылықтар тудырады. Үшіншіден, паразитологиялық әдістердің қиыншылықтарына байланысты оларды өндірісте кең көлемде жүргізуге мүмкіндік болмайды. Осыған байланысты фасциолездің үй жануарларында таралуын иммунологиялық әдістермен

анықтау үшін гемагглютинация реакциясымен зерттеу жұмысымыздың мақсаты мен міндеттерін көрсетеді.

Жүргізілген зерттеулер нәтижесінде тікелей емес гемагглютинация реакциясы (ТеГАР-сы) фасциоланың таралуын толық анықтай алмайды. Фасциола антигендерінде бірнеше компоненттері дикроцелийдің антигенді компоненттеріне ортақ. Фасциоланың таралуын иммунологиялық реакциялармен анықтау үшін олардың ортақ антигенді компоненттерін жою әдістерін іздестіру қажет болып табылады. Осыған байланысты ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу барысында фасциоланы анықтауға тікелей емес гемагглютинацияны тежеу реакциясы (ТеГАТР) пайдаланылады. ТеГАТР-сын қою үшін тазартылған қан сарысуы қолданылады. Ол үшін пластинканың 2-ші шұңқырынан 8-ші шұңқырына дейін 0,5 мл еріткіш құйылады. 1-ші және 2-ші шұңқырға тексерілетін қан сарысуының 0,5 мл 1:25 ерітіндісі құйылады. Шприц арқылы 2-ші шұңқырдан бастап 0,5 мл ерітінді келесі шұңқырға ауыстырылып отырады. Осылай қан сарысуының бірнеше титрі дайындалған соң, барлық шұңқырларға 0,25 мл дикроцелий антигені құйылады. Пластинка 30 минут 37 °С термостатта

ұсталған соң, барлық шұңқырларға 0,25 мл 1% фасциоланың антигенді эритроцитті диагностикумы құйылады. Реакция нәтижесі эритроцитті диагностикумдардың шөгуіне байланысты 2-3 сағаттан соң оқылады.

Егер тексерілетін қан сарысуында дикроцелий антиденесі болса, онда ТеГАТР теріс көрсеткіш, ал егер фасциола антиденесі болса оң реакция көрсетеді. Реакцияның дұрыс жүргенін қадағалау үшін бірнеше бақылау қойылуы керек. 2-3 шұңқырға 0,25 мл еріткіш, 0,25 мл дикроцелий антигені және 0,25 мл 1 % эритроцитті диагностикум құйылады. Егер еріткіш және дикроцелий антигені сапалы болып, эритроцитті диагностикумға қарсы әсер етпесе, реакция теріс көрсеткіш көрсетеді. Эритроцитті диагностикумның сезімталдығын тексеру үшін бір қатарда фасциоланың иммунды қан сарысуының титрі, оған 0,25 мл дикроцелий антигенін және 30 минуттан соң 0,25 мл 1% эритроцитті диагностикум қосылады. Реакция иммунды қан сарысуының алдын ала тексерілген титріне дейін оң көрсеткіш көрсетуі қажет. Фасциоланың шаруашылықтарда таралуын зерттеу барысында 386 бас малдың қан сарысуы ТеГАТР – мен тексерілді. Жүргізілген зерттеу нәтижесі кестеде көрсетілген.

Кесте - Үй жануарларында фасциолездің таралуын иммунологиялық әдістермен зерттеу

№	Өндірістік шаруашылық аты	Малдың саны	ТеГАР		ТеГАТР	
			саны	пайызы	саны	пайызы
1	Бүргем	400	240	60	200	50
2	Қарнақ	300	120	40	80	26,6
3	Қызыл Жол	320	53	16,5	20	6,25
4	Қантағы	230	47	20,4	17	7,4
5	Қарашық	350	170	48,5	69	19,7
Барлығы:		1600	630	39,3	386	24,1

Тексерілген малдардың қан сарысуын иммунологиялық әдістермен зерттеуде айырмашылығы бар екендігі анықталды. ТеГАР бойынша зерттелген 1600 қойдың 630 (39,3%) басы, ал ТеГАТР бойынша 386 (24,1%) басы оң реакция көрсетті. Мұндай алшақтық әсіресе Қызыл Жол, Қантағы өндірістік шаруашылықтардағы малдардың қан сарысуын зерттегенде байқалды. Бұл шаруашылықтардағы малдар құрғақшылықты жайылымдарда, далалы жерде жайылуына байланысты оларда фасциоламен қатар дикроцелий паразиттері бар екендігін көрсетеді. Жүргізілген ғылыми жұмыстар фасциола таралуын зерттеу

барысында ТеГАР-мен бірге ТЕГАТР қатар салыстырмалы жүргізу тиімді екендігін көрсетті.

Әдебиеттер тізімі

1. Халила Ә., Сенкебаева А. т.б. Фасциола және фасциолез //Әдістемелік нұсқау. – 2000. – 13 б.
2. Халила Ә., Сенкебаева А. Фасциола экологиясын иммунологиялық әдістермен зерттеу // Әдістемелік нұсқау. – 2004. 10 б.
3. Халила Ә. Малдың паразит ауруларын иммунологиялық әдістермен анықтау. – Алматы, 1996.
4. Мұхаметқалин Қ. Малдың паразит аурулары. – Алматы, «Қайнар» баспасы, 1973.

**Изучение распространения фасциол у домашних животных
при помощи реакции торможения непрямо́й гемагглютинации**

А. Сенкебаева

В статье показана возможность изучения иммунологическими методами распространения фасциол у домашних животных.

Ключевые слова: фасциола, фасциолез, дикроцелий, иммунная сыворотка.

**Study of the spreading fasciolae beside home animal
at reaction of the braking indirect gemagglutinationy**

A. Senkebaeva

In article is shown possibility of the study by immunological methods of the spreading fasciolae beside home animal.

Key words: fasciola, fasciolaesy, dikrocely, immune whey.

УДК 615.322:582.736:615.03

**РЕЗУЛЬТАТЫ АНТИМИКРОБНОГО
ВОЗДЕЙСТВИЯ МАЗИ «ГЛИФЕНИКОЛЬ»**

Э.М. Темиргалиева

Казахстанский медицинский университет, кафедра общей и клинической фармакологии

В статье даны результаты экспериментального изучения антимикробной активности мази «Глифениколь» в отношении стафилококка, стрептококка, протее, синегнойной и кишечной палочки.

Ключевые слова: инфицирование, микроб, «Глифениколь».

Цель: Экспериментальные результаты воздействия мази «Глифениколь» в условиях вивария, что приводит к инфицированию ран из окружающей среды *стафилококками, стрептококками, протеем, синегнойной и кишечной палочкой.*

Материалы и методы

Субстанция глиамина и опытные образцы мази комбинированной мази «Глифениколь» представлены кафедрой фармацевтической и токсикологической химии Южно – Казахстанской медицинской академией (зав. каф. Т.А. Арыстанова, лауреат Государственной премии РК в области науки и техники, С.С. Дуйсенбаева – соискатель кафедры).

Исследования антимикробной активности мази «Глифениколь» проведены в Центральной лаборатории биоконтроля, сертификации и предклинических испытаний (ЦБИ МОН РК), г. Алматы.

1. Антибактериальная активность мази «Глифениколь» при местном применении на раневой процесс изучалась путем сопоставления уровня загрязнения раны микрофлорой до и после лечения.

Экспериментальные модели были получены в условиях вивария, где обеспечивается инфицирование ран из окружающей среды *стафилококками, стрептококками, протеем, синегнойной и кишечной палочкой.*

Наблюдение за состоянием инфицированной раны проводилось путем сбора раневого отделяемого и посева его на чашки Петри с кровавым агаром. Посевы инкубировались в термостате при температуре +37°С в течение 24 часов. По интенсивности выросших колоний на агаре судили о степени загрязнения раны микробными ассоциациями. Полученные данные приведены в таблице 1.

Как видно из таблицы 1, под действием мази «Глифениколь» на 2-й день наблюдается низкая плотность выросших микробных колоний, на 3-й день микробные колонии отсутствуют.

2. Антимикробная активность мази «Глифениколь» в сравнении с субстанциями глицерина натрия и левомицетина была исследована в опытах на белых мышах по влиянию на *золотистый стафилококк, кишечную палочку и синегнойную палочку* (таблица 2).

В каждой серии опытов оттитровывались дозы суточных культур патогенных микроорганизмов на одной партии мышей. Суспензии суточной культуры патогенных бактерий вводили внутривентриально в объеме 0,5 мл физиологического раствора. Золотистый стафилококк вводили в дозе 2,5 млрд. микробных тел на 20 г массы тела мыши, кишечную палочку - в дозе 1,5 млрд.,